

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

11. Aperitur mysterium divini consilij, quo legem tulit, quae non nisi praevaricationem & iram operatur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

Evangelij dictum sit, *Christi bonus odor sumus Deo, in eo qui salvati sunt, & in eo qui perierunt. Alijs quidem odor vite in vitam, alijs autem odor mortis in mortem.* Et manifestius adversus Iulianum, cum hac de re pertinacissime contenderet:

Quis autem nescit non legis sed hominum vitia, lege subintrante abundasse peccatum? Quod vitium in eo mox constituit, quod prohibita plus detestant, & sit vitium peccati lex.

CAPUT XI.

Aperitur mysterium divini consilij, quo legem tulit, quæ non nisi prævaricationem & iram operatur.

QUAM quaquam satis perspicue ostendant, neque datori ejus Deo culpam prævaricationis legis auctoris peccati esse tribuendam; non tamen ita expeditum est, quo consilio Deus legem dederit; maximeque talem ac tunc, ac talibus hominibus carnalibus, in quibus prævidebat non observationem, sed solas prævaricationes & cumulationis damnationis merita secutura. Hoc enim quo remotius videtur esse à benignissimi Creatoris misericordia, eo credibilius est id quod Augustinus & Prosper in præcedentibus dixerunt, quod illud consilium Dei mysteriis plenum est, atque altissime later. Unde & Iudæos istud latuisse ex ipsis Apostoli verbis Augustinus colligit: *Quæ autem ait, Lex subintravit ut abundaret peccatum, ipso verbo (subintrandi) satis significavit nescisse Iudæos quæ dispensatione lex data sit.*

In expos.
quarund.
propos. epist.
ad Rom.
cap. 30.

Consilij istius altitudinem facillime penetrant, referantque Scholastici recentiores, ut putant. Sed ipsa sua facilitate præcis defensoribus gratiæ inaudita, satis ostendunt, se non intellexisse illius mysterij profunditatem, clausum sibi ostium invenisse, discipulisque suis reliquisse. Nullum ipsi quippe sacramentum hic inveniunt, cujus altitudo quemquam remoretur. Dicunt enim, Deum hominibus legem dedisse bonam, eo fine ut per gratiam sufficientem, quæ semper præsto vna cum lege aderat, eam observarent, caverentque peccata, sed eos pro ingenita sibi libertate noluisse, idcircoque propter neglectum datæ potestatis abundasse peccata. Quam eorum responsionem antequam operosius refutemus, ipsum consilium Dei in danda lege, sicut ab Apostolo insinuat, & ab Augustino planius patefactum est, ex eorum scriptis proferemus. Ex quo doctrina ista recentiorum tanquam Apostolo & Augustino ex diametro contraria, & quasi ex proposito ad delendos eorum sensus excogitata, per se ipsa corruet.

Quamobrem juxta doctrinam Augustini in Scripturis fundatissimam plurimis locis traditam, & propter rei magnitudinem summopere Christianis inculcatam, consilium Dei reformando Iudæorum populo saluberrimum in danda lege fuit, non ut per gratiam sufficientem quæ adesset ipsis, eam observando recte

viverent, quod eos nondum posse prædicat, sed ut multitudine peccatorum, & magnitudine prævaricationum, quæ per legem quam implere non poterant, secutura sciebantur, eorum superbia frangeretur, qua sibi de justitia sua, præcipueque de viribus ad implendam legem sibi sufficientibus gloriabantur: ut convicto superbiorum fastu, & humilitate concepta, tandem aliquando agnoscerent, se ægros esse, legemque datam implere non posse; atque ita Dei misericordiam & Christi medici gratiam sibi necessariam esse intelligerent, qua & præteritorum remissionem acciperent peccatorum & sufficientes vires per gratiam pro cavendis futuris fide Mediatoris, oratione, & gemitibus impetrarent. Qui scopus Dei, tantum abest ut sufficientem gratiam observandæ legis Iudæis affuisse supponat, ut potius è contrario convincat, nullo modo eis affuisse, sed istam viâ contendere superbiorum Beati elegisse, ut ad gratiæ observandæ legi sufficientem invocandam & impetrandam, propriæ infirmitatis atque insufficientiæ cognitione & confessione perduceret. Infirmitas illa verò inde nascitur, quod occulta rerum malorum concupiscentia per peccatum medullitus ingenita laboret animus, qua fit, ut in bona carnalia præcepta feratur, indeque excecatus, quid agendum sit videre non possit: & postquam agnoverit, rixa quadam à se divulgus viribus careat ad implendum id, quod sibi didicerit esse faciendum. Adversus igitur hoc malum lex data est, ut illud primum agnosceret, juxta illud Apostoli: *Per legem cognitio peccati. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces.* Quem effectum legis supra latius ex Augustino declaravimus. Ex quo sequitur, ut consequenter agnoscat, se tempore præterito in multis male fecisse per ignorantiam, ita ut multis modis antea peccator fuerit, quem se esse nesciebat. Hinc de futuro sollicitus, ut penam sibi lege intentatam fugiat, sentit agnitam iam concupiscentiam sibi legem implere satagenti repugnare, molestissimeque suscitare prælium, quo propter magis accensum ex legis verito cupiditatis ardorem, se superari sentit, & prævaricationis accessu, multo deteriorem, scediorem majorisque supplicij reum fieri, quam ante fuit. Itaque ex una

una parte lege comminante doctus. territus & conclusus, ne libertate solita per flagitia divagetur, ex altera se reum videns, nec poena posse effugere, neq; concupiscentia inolitae vires suffragere, nihil illi reliquum superest, nisi ut exclaimet; reus sum, fateor agrorus sum, vincere volens peius victus atq; prolustratus sum, viribus carco ad pugnandum atq; superandum. Infelix homo, qui me liberabit de corpore mortis huius.

Sed ipsum iam Angulumus hac de re divinisimè differentem audiamus. Quid enim nisi superbiam lege fractam tradit, ut gratia adiutorium quaeretur, quando dicit? Demon-

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

lib. 1. de actu cum Felice c. 11.

A novo Testamento revelatur. Quid nisi superbiam lege fractam docet, ut gratia adiutorium quaeretur, quando contra Felicem Manichaeum dicit? Lex subintravit ut abundaret illis viribus suis totum tribuentibus, ut cum implere non possent legem datam, pravaricatores invenirentur, & facti rei sub lege, peterent misericordiam a legis conditore. Et paucis post praedicta interpositis:

Erat peccatum, sed non apparebat peccatum: data est lex superbo, fecit contra legem, & apparuit peccatum, quod erat, sed non apparebat. Apparens autem peccatum humiliavit superbium, humiliatus superbus factus est penitens, de penitentia impetrata est misericordia. Quid aliud nisi superbiam lege fractam docet, ut gratia adiutorium quaeretur, quando in Epistola ad Oprium dicit?

Quare lex bona data sit, consequenter adiunxit Apostolus, dicens: sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur creditibus. Danda itaque fuerat lex, quae manifestus sibi seipsum ostenderet hominem, ne superbus animus humanis a seipso se posse esse iustum putaret, & ignorans Dei iustitiam, id est quae homini ex Deo est, & suam volens constituturo, id est quasi suis viribus partam, iustitiae Dei subiectus non fieret. Oportebat itaque ut addito mandato cuius vox est, Non concupisces, superbo peccatori etiam pravaricationis crimines accederes, atque ita gratia medicinam non sanata per legem, sed convicta infirmitas quaereret. Quid aliud nisi superbiam lege fractam docet, ut gratia adiutorium quaeretur, quando in libro 83. quaestionum dicit? Per legem cognitio peccatorum, & peccatum per bonum operatum est mihi mortem. Vbi ergo non est gratia liberatoris, auget peccandi desideria prohibitio peccatorum. Quod quidem ad hoc utile est, ut sentiat anima seipsum non sibi sufficere ad extrahendum se de servitute peccatis, atque hoc modo detumescere atque extincta omni superbia subdatur liberatori suo. Et inferius: Statuitur ergo lex per fidem, quae fides si non sit, inbet tantum lex, & non implentes iussa, reos tenet; ut eos gementes, & non valentes implere quae iussa sunt, ad gratiam liberatoris aliquando converterat. Quid aliud nisi superbiam lege fractam docet, ut adiutorium gratiae quaeretur, quando in Psalmum octogesimum tertium, dicit: Putabamus nos facile iustos esse posse (hoc est facere mandata) quasi viribus nostris acciperemus mandatum. Adveniente autem mandato peccatum revixit: Ego autem mortuus sum, hoc ait Apostolus: Data est enim lex hominibus, non quae salvaret eos iam, sed per quam cognoscerent in qua egritudine iacebant. Audi verba Apostoli: Si enim data esset lex quae posset vivificare, omnino ex lege esset iustitia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur creditibus: veniet gratia post legem, inveniet hominem non solum iacentem, sed iam etiam consistentem & dicentem: Miser ego homo, quia me liberabit de corpore mortis huius? Vt oportune veniet medicus &c. Data est ergo lex, ut egrum de morbo convinceret, qui sibi sanus videbatur. Vt peccata demonstrarentur, non ut auferrentur. Demonstrato peccato auctum est peccatum, quia peccatum est contra legem. Occasione, inquit, accepta peccatum

Libro 2. de actu cum Felice c. 11.

Ibid.

Epist. 157.

lib. 83. q. 99. quest. 66.

Ibid.

In Ps. 83.

D non iubentem tantummodo, sed iuvantem, qua

tum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Quis est occasio accipiendi per mandatum? Acceptum mandatum quasi viribus suis communi sunt facere homines: vicii concupiscentia, mandati etiam ipsius transgressio rei facti sunt. Sed quid ait Apostolus? Vbi autem abundavit peccatum superabundavit gratia: id est, auctus est morbus, commendata est medicina. Quid aliud nisi superbiam lege fractam docet, ut gratia adiutorium quaereretur, quando in tractatibus in Ioannem dicit? Lex ergo iubet, dator legis miseretur in eo quod lex iubet. Conantes homines implere viribus suis quod a lege preceptum est, ipsa sua temeritate & praecipiti presumptione ceciderunt, & non sunt cum lege, sed sub lege facti sunt rei. Et quoniam viribus suis implere non poterant legem, facti rei sub lege, implerunt liberatorem auxilium: & ream legis fecit aegritudinem superbus. Aegritudo superbiorum facta est confessio humilium: iam consistunt aegroti quia aegrotant; veniat medicus ut sanet aegrotos. Et multis in eodem tractatu interiectis addit: Lex subintravit ut abundaret delictum. Hoc proderat superbis: abundaret delictum. Multum enim sibi dabant, & quasi viribus suis multum assignabant, & non poterant implere iustitiam, nisi adiuveret ille qui iusserat. Superbi autem illorum volens domare Deus dedit legem, tanquam dicens: Ecce implete, ne putetis deesse iubentem. Non dicit qui iubet, sed dicit, qui implet. Et rursum: Lex preparabat medicum venturo cum gratia & veritate, tanquam ad aliquem quem curare vult medicus, mittat primum servum suum, ut ligatum illum inveniat. Sani non erat, sanari volebat, & ne sanaretur sanum se esse iudicabat. Missa est lex, ligavit eum invenit se reum, iam clamat de ligatura, pro gratia scilicet impetranda. Quid aliud nisi superbiam lege fractam docet, ut gratia adiutorium quaereretur, quando in serm. 6. de verbis Apostoli dicit praeclarissime? Data est ergo lex illa, ut inveniretur infirmitas. Parum est hoc, non solum ut inveniretur, sed etiam ut augetur, & vel sic medicus quaeretur. Si enim levis morbus esset, contemneretur: si morbus contemneretur, medicus non quaeretur: si medicus non quaeretur, morbus non finiretur. Ideo ubi abundavit peccatum, superabundavit gratia, quae delevit cuncta peccata quae invenerit: & ad non peccandum voluntati nostrae conati adiutorium subministravit, ut ipsa voluntas non in se ipsa, sed in Deo laudaretur. Quid aliud nisi superbiam lege fractam docet, ut gratia adiutorium quaereretur, quando in sermone undecimo dicit: Quare ergo data est lex, si non potuit vivificare? Lex, inquit, Apostolus, praevaricationis gratia data est, praevaricationis gratia posita est, ut te faceret praevaricatorem. Quare ut me faceret praevaricatorem? quia noverat Deus superbi quam noverat, quia dicebas, & si sit qui docet! & si sit qui mihi ostendat! Ecce lex dicit tibi: Non concupisces. Connovisti legem dicentem: Non concupisces: Surrexit concupiscentia, quam non noverat: merat enim, sed nesciebat. Capisti conari vnicere quod merat, & asparuit quod latebat. Superbe, per legem factus es praevaricator: agnosce gratiam, & esto laudator. Quid aliud nisi superbiam lege fractam docet, ut gratia adiutorium quaereretur, quando in

sermone 13. propter rei magnitudinem inculcatissime dicit: Dicitur est causa, quare sit lex data, quia & ipsa in adiutorium data est, sed non sicut gratia: data est enim, sicut iam e. possumus, & tenere debetis, & vobis vehementer & diligenter nos commendare debemus: data est, ut inveniret se homo, ut non morbus sanaretur, sed in praevaricatione morbo crescente medicus quaereretur. Quod magis explicat in sequentibus: Ergo cum de his tractaret, Apostolus opposuit sibi: Quid ergo lex? quae, quae utilitas legis? Respondet, praevaricationis gratia posita est. Hoc est quod dicit alibi: Lex subintravit ut abundaret delictum. Et ibi, quid addidit? Vbi autem abundavit delictum, superabundavit gratia. Quia levioris aegritudine contemneretur adiutorium, medicina crevit morbus, & quaesitas est medicina. Quid ergo lex? praevaricationis gratia posita est, unde humiliaretur cervix superbiorum multum sibi tributum, & voluntati suae ratiocinantium, ut sibi liberum arbitrium posse putarent ad iustitiam sufficere, hoc est, ad opus iustum operandum quod lex praeficit. Quid aliud nisi superbiam lege fractam docet, ut gratia quaereretur auxilium, quando de quinque porticibus differens plenissime dicit: Dicitur mihi aliquis, quare ergo data est lex? Ipse exposuit Apostolus Paulus: Concluserit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur creditibus. Qui enim a. rotabant, sanos se esse putabant: acceperunt legem, quam implere non poterant, didicerunt in quo morbo essent, & imploraverunt manus medici. Volverunt sanari, quia cognoverunt se laborare, quod non cognoscerent nisi datam legem implere non possent. Innocens enim homo sibi videbatur, & ex ipsa superbia innocentia falsa iustitiam sebat. Ad domandam ergo superbiam, & ad desudendam, data est lex, non ad liberandos aegrotos, sed ad convincendos superbos. Vtilis ergo erat lex ad prendenda peccata, quia reus homo abundantius factus est ex praevaricatione legis, posset edomita superbia implere auxilium miseranti. Et mox interiecit: Cum ergo praevaricatio adiuncta sit peccato, ideo abundavit delictum: abundante autem delicto, delicta humana superbia tandem subijci & confiteri Deo, & dicere: Infirmus sum: dicere etiam illa verba Psalmi, quae non dicit nisi anima humiliata: Ego dixi, Domine miserere mei. Sana animam meam quia peccavi tibi. Dies me profectus, citra omnem auxilium loquendo, deficeret, si omnibus locis Augustini congerendis operam impenderem, quibus hanc maximi momenti doctrinam, parumque intellectam tradit. Nam nonnulli unum haecenus locum ex libris quos ex profuso de Dei gratia conscripsit adduxi; qui ex omni parte undique eandem doctrinam spirant; ut tamen nullam rationem a quoquam dubitetur, quin hoc ipsum quod iam testimoniorum accumulatione declaravimus, ipsissimum illud mysteriosum & altissimum absconditum consilium fuerit, quod in danda Iudeis lege Deus prae oculis habuit, ex una aut altera Augustini & Properi attestatione, operae pretium est intelligere: Ergo, inquit Augustinus, ut iam dicere caperem, quia hoc est in lege magnum mysterium, ideo eam datam, ut crescentis peccata, hu-

Tract. 3. in Ioannem.

Ebid.

Ebid.

Serm. 6. de verb. Apost. cap. 4.

Serm. 11. de verb. Apost. cap. 8.

Handwritten marginal note in Latin script.

humiliarentur superbi, humiliati confiterentur, confisi sanentur. Ita sunt vis oculis, qui nota sunt Moysi, per quem legem dedit, qua peccatum abradatur, & superabundaret gratia. Non crudeliter hoc fecit Deus, sed consilio medicina. Aliquando enim videtur sibi homo sanus, & agrotat: & in ea quod agrotat, & non sentit, medicum non querit. Augetur morbus, crescit molestia, queratur medicus, & totum sanatur corpus. Quod paulo ante non minus praeclare dixerat: Habet aliquid obscurum traditio ipsa legis. Ad hoc enim data est lex, ut conuinceretur languidus & medicum imploraret. Ipsa est via occulta Dei. Quam convictionem languidi, occultamque viam Dei, clarius mox explanat: Ergo quia hoc tibi mysterium est, ideo daretur legem, ut conuinceretur peccator, & ad gratiam accipiendam medicum invocaret. Unde ille conuictus est, quem in se transfigurauit Paulus Apostolus, dicens: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Per mandatum enim demonstratum illi erat quadam rixa in seipso: unde dicit: Video aliam legem in membris meis &c. Cognouit se in miseria, in gemitu, in rixa, in contentione. Ipse secum sibi non concordans, a se dissidans, a se resiliens. Et quod ait, optans pacem, pacem veram, pacem supernam, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei &c. Idem istud occultum Dei consilium, multum miraturus est Augustinus, quando exponere nitebatur, cur dixisset Psalmes, Mirabilia testimonia tua. Cum enim seipsum interrogasset: Cur ergo lex data est, qua vivificare non posset, & ex qua nulla esset iustitia? Respondet sibi; Nempè mirandum est, nempè stupen-

A diu est. Haec sunt ergo mirabilia testimonia Dei, propter hoc huius anima scrutata est. Scrutando vero ista mirabilia, tandem ei hoc mysterium Augustino proferente manifestatum est: Noli superbiere, noli de tua qua nulla est virtute presumere, & intelliges quare sit a bono Deo, bona lex data, quae tamen vivificare non posset. Ad hoc enim data est, ut te de qua no parvulum faceret, ut te ad faciendum legem vires de tuo non habere monstraret: ac sic opis indigens & egenus ad gratiam confugeret & clamaret: Miserequ mihi Domine quoniam infirmus sum. Hoc ergo scrutando intellexit hic parvulus, quod minimus Apostolorum Paulus, id est, parvulus ostendit, ideo datur legem qua vivificare non posset, quia conclusit Scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Ita Domine, ita fac misericors Domine, impera quod non possit impleri, imo impera quod non nisi per tuam gratiam possit impleri; ut cum homines per suas vires id adimplere nequerint, omnes ebriatur, & nemo sibi magnus videatur. Idem mysterium secutus praecceptorem suum S. Prosper exponit: Omnia quidem opera Dei testimonia sunt maiestatis & bonitatis eius: nihilque eorum est, quod non stupendum sit atque mirandum. Sed multa mirabilia sunt testimonia legis ipsius; quorum utilitas & iustitia altissime latet, cum queritur quare data sit lex, qua vivificare non posset, & ex qua non iustificaretur omnis caro coram Deo. Merito ergo hunc altitudinem scrutatus est, qui intellexit, per legis difficultates id egisse misericordiam Dei, ut qui legem implere non poterant, converterentur ad gratiam; & divina ope apprehenderent, quod propriis viribus assidue non valebant.

Prosper in
in Expos.
Ps. 118.
lib. 1. p. 6.

CAPVT XII.

Lex paedagogus ad gratiam per terrorem: est & gratia testimonium, & quomodo.

EX hac Augustini & Prosperi vel potius A Scripturarum sacrarum doctrina sic propo- sita iam intelligitur, quam recte Apostolus legem vocaverit paedogum quando dixit: Itaque lex paedagogus nos- ter fuit in Christo, seu ut Graecus legit, in Christum. Hoc enim duabus ex causis dictum esse, eodem Augustino aperiente intelligimus, sicuti duabus de causis aetati tenere atque pueri paedogus adhibetur. Prima ut lex esset custos eorum, ne nimis procul a Deo ad idola sulerent, quemadmodum parvulo custodiendo custos apponitur. Hoc autem lex fecit quatenus eos legislatoris, hoc est, unius Dei terrore vindicantis transgressiones legis suae, in ejus agnitione & cultu quamvis carnali contineret: Spiritus sanctus, inquit Augustinus, qui hoc per Moysen dicit, utrumque praevit, ut & timere visibili panem custodirentur qui nonnulli poterant ex invisibili fide vivere: & ipse timorem istum solveret &c. Et infra: Conclusio eorum erat timor unius Dei. Et contra Adimantum: Veteri homini fugienti apposuit quod timeres, Custodia ista profuit Iudaeis quantum dici non potest. Nam inde factum esse tradit Augustinus, quod Christo veniente tam prope ad

Deum inventi sunt, ut tot hominum millia, In Epist. ad Galetas, vendita rerum suarum pretia ad pedes Apostolorum repente ponerent, quod nulla gentium Ecclesiae fecisse memorantur. Sed ista consideratio paedagogi rarius ab Aug. ponderatur. Altera eaque verissima, & in sancti Doctoris lucubrationibus frequentissima, quod eos qui sub se vivebant Iudaeos tanquam parvulos ad agnitionem gratiae Christi, & consequenter ad fidem Authoris ejus manu duceret, & quodammodo cogeret, quatenus defectu virium se id quod jubebatur implere non posse cernebant, ideoque peccata legis cognitione non caveri, sed magis magisque cumulari. Hoc enim ipso potentissime suadebatur, ut quia Deum sciebant injustitiae & crudelitatis expertem, sufficientes vires rogantibus darum esse non diffiderent, quibus praecpta tam difficilis legis implerent. Hanc paedagogicam manu-ductionis rationem explicat libro de natura & gratia: Scriptura utique non advertens novi Testamenti, ubi dicitur hanc esse intentionem legis arguentis, ut propter illa quae perpetrata sunt, confugiantur ad gratiam Domini miserantis, velut paedagogo concludente in eadem fide qua postea revelata est, ubi & dimittantur quae male sunt, & eadem gratia

Lib. de nat. & grat. cap. 12.

C